

DATUM

AAN Provinciale Staten van Utrecht

VAN Gedeputeerde Van Essen

DOORKIESNUMMER -

ONDERWERP Inzicht kosten Regionale Energiestrategieën

Inleiding

Uw Staten hebben mij gevraagd om inzicht te geven in de kosten die gemoeid zijn met de realisatie van de Regionale Energie Strategieën (RES'en) van de regio Utrecht, regio Amersfoort en Food Valley. In dit memo hoop ik u meer inzicht te geven in de soorten kosten die verschillende partijen dragen. Aanvullend daarop informeer ik u over de meest recente studies naar de nationale kosten van het energie- en klimaatbeleid.

Kosten die samenhangen met de RES'en worden door verschillende partijen gedragen:

kostendragende organisatie:	soort kosten:
provincie Utrecht en gemeenten	bijdragen aan proceskosten Regionale Energiestrategieën
Rijksoverheid	bijdrage aan proceskosten Regionale Energie Strategieën
	subsidie voor het opwekken van duurzame energie (thans: SDE+)
netbeheerders	investeringen in het elektriciteitsnetwerk (excl. aansluitkosten ten laste van projecten)
marktpartijen (waaronder energiecoöperaties)	ontwikkelaars: ontwikkelkosten, aansluitkosten elektriciteitsnetwerk, planvormings- en participatiekosten
	financiers: geldleningen
	beleggers: exploitanten

Kosten per organisatie

Kosten provincie Utrecht:

In de programmabegroting is voor RES'en 1,153 mln. voor 2020 gereserveerd en € 930.000 per jaar tot en met 2023. In de startnotities is voor de U16 is een provinciale bijdrage van ¼ van de kosten (verwachte bijdrage €100.000,-) afgesproken, voor de Regio Amersfoort zal de provincie een bijdrage leveren in lijn met het provinciale belang (circa 25% van het bedrag dat overblijft van de totale proceskosten, na aftrek van de bijdrage van het Rijk), voor Regio Food Valley is geen bedrag afgesproken. Deze kosten zijn uitsluitend voor de projectorganisatie en kosten die direct samenhangen met het opstellen van het de (concept-)RES'en. Bij de begroting is ervan uit gegaan dat zowel voor de uitwerking naar RES 1.0 als voor de uitvoering van de RES'en in (lokale) projecten aanvullende bijdragen noodzakelijk zijn voor onderzoek, advies, procesbegeleiding en verschillende activiteiten op het gebied van participatie.

Kosten gemeenten

Gemeenten maken kosten voor de totstandkoming van de RES'en enerzijds direct door de inzet van personeel en anderzijds indirect via de bijdrage aan de regionale organisaties van U16, regio Amersfoort en Food Valley. Aangenomen wordt dat de gemeentelijke aandelen van de kosten in de RES'en onderdeel zijn van kosten voor breder gemeentelijk beleid en/ of programma's op het gebied van klimaat en/ of energietransities. Daarnaast maken gemeenten plan- en participatiekosten voor concrete duurzame energieprojecten. Deze plankosten worden in de regel doorbelast aan de initiatiefnemers (marktpartijen). De kosten van gemeenten worden gedekt uit de gemeentelijke begroting.

Kosten Rijksoverheid

De belangrijkste kostenposten van de Rijksoverheid die zijn gerelateerd aan de RES'en betreffen bijdragen aan kosten voor de totstandkoming van de RES en de kosten van de Subsidie Duurzame Energie (SDE). Alle projecten, dus ook die in de RES'en worden voorzien, kunnen thans van deze subsidie gebruik maken.

Uit navraag bij het Nationaal Programma RES (NP RES) blijkt dat het Rijk € 22,5 mln. per jaar beschikbaar heeft gesteld voor alle RES'en voor de periode 2019 t/m 2021, dus in totaal 67,5 mln. Dit geld gaat niet allemaal naar de regio's. Hieruit wordt bijvoorbeeld ook NP RES en de expertpool van de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) betaald en de participatiecoalitie ondersteund. Naar de regio's is in totaal €36 mln. overgemaakt.

De SDE subsidie is de garantie dat een producent van duurzame energie ten minste een basisbedrag krijgt voor de energie die hij produceert. SDE vult een eventuele lagere energieprijzen aan tot het basisbedrag. Voor iedere vorm van opwek van duurzame energie geldt een eigen tarief. Op de [website van RVO](#) (RVO, ongedateerd) staat informatie over de SDE-budgetten die in de voorgaande jaren zijn beschikbaar. Dit zijn landelijke bedragen. In de Kamerbrieven die eerder dit jaar zijn verstuurd, staat ook informatie over de budgetten voor dit jaar. Voor de voorjaarsronde van 2020 was landelijk 4 miljard SDE+ beschikbaar (Wiebes, 2020, 21 april) en in de najaarsronde (open in september 2020) is landelijk een budget van 5 miljard beschikbaar (SDE++) (Wiebes, 2020 17 februari). Het gaat om de beschikte (=maximale) bedragen, die gedurende de exploitatie (maximaal 15 jaar) worden uitgekeerd. De daadwerkelijke uitgekeerde bedragen zijn afhankelijk van de uiteindelijke geleverde hoeveelheid stroom en de marktwaarde.

De kosten voor de RES'en vormen een deel van de kosten van het gehele nationale klimaatbeleid, wat ook betrekking heeft op andere sectoren zoals de gebouwde omgeving, mobiliteit, industrie, landbouw en landgebruik. Hierover zijn diverse recente publicaties verschenen.

In de policy-brief '*Het klimaatakkoord: effecten en aandachtspunten*' worden de nationale kosten van het Klimaatakkoord geraamd op 0,8 - 1,7 mld. in 2030 ten opzichte van de Klimaat en Energieverkenning KEV 2019 (PBL, 2019, pag. 18).

De beleidsstudie '*Nationale kosten van maatregelen gericht op het realiseren van doelstellingen uit het Energieakkoord 2013.*' (PBL, 2020) kijkt terug naar maatregelen voortvloeiend uit het Energieakkoord 2013, maar neemt ook maatregelen mee vanaf 2000 die bijgedragen hebben aan het behalen van de doelen uit het genoemde akkoord. Voor de gehele periode 2000 – 2050 komt het PBL uit op gemiddeld 1 miljard euro per jaar. De totale nationale kosten voor de periode 2013 – 2023 (looptijd Energieakkoord) raamt het PBL op gemiddeld 2,1 miljard euro per jaar. Uitgedrukt als percentage van het Bruto Binnenlands Product hebben de nationale kosten een omvang van respectievelijk 0,1% en 0,3% van het BBP (PBL, 2020).¹

In de notitie van het Centraal Planbureau '*Doorrekening Klimaatakkoord*' uit november 2019 worden de uitgaven aan het totale klimaat- en energiebeleid, inclusief Klimaatakkoord geraamd op €4,1 mld. in 2021, €4,4 mld. in 2025 en €3,9 mld. in 2030² (CPB, 2019, pag. 7). Deze uitgaven betreffen alle sectoren (industrie, mobiliteit, gebouwde omgeving en elektriciteit en zijn niet beschikbaar per RES-regio.

¹ In deze beleidsstudie staat dat de nationale kosten worden berekend volgens de milieukostenmethodiek (Ministerie van VROM 1994; 1998; 2004). De nationale kosten zijn het saldo van directe kosten en baten vanuit maatschappelijk kostenperspectief.

² Het betreft een doorrekening van de klimaatmaatregelen van het kabinet-Rutte III.

Kosten netbeheerders

In de netimpactanalyses van de concept-RES'en voor de Regio Amersfoort en Food Valley hebben netbeheerders Stedin en Liander schattingen gemaakt van de uit de RES'en voortvloeiende investeringen. Voor de Regio Amersfoort schat Stedin deze op €33 tot €37 mln. in het scenario tot 2050. Voor heel Food Valley worden de kosten in een viertal scenario's geschat op €48,5 - €129,2 mln.³ De netimpactanalyse voor de U16 wordt uitgevoerd tussen concept RES en RES 1.0.

De investeringen in het elektriciteitsnetwerk die ten laste komen van de netbeheerders worden gedekt met inkomsten uit transporttarieven. De transporttarieven worden jaarlijks door de Autoriteit Consument en Markt ACM vastgesteld (ACM, 2019). Een overzicht van de inkomsten van de netbeheerders zijn te vinden op de website van de ACM.⁴

Kosten marktpartijen

Het opwekken van duurzame energie is een commerciële activiteit en wordt opgepakt door marktpartijen; dit zijn projectontwikkelaars, financiers/ beleggers en exploitanten. Zij doen dit voor het overgrote deel met private middelen. Voor wat betreft de RES betreft het zon-pv, windenergie en warmte-projecten. Op projectbasis wordt gemiddeld genomen zo'n 80% vreemd vermogen aangetrokken, tegenover 20% eigen vermogen voor zon-pv en wind (Lensink, 2019, pag. 17). Daarmee behalen marktpartijen, inclusief SDE-subsidie, een gemiddeld rendement op het eigen vermogen van respectievelijk 9% en 12% (Lensink, ibid, pag. 13). Ook energiecorporaties moeten als marktpartij worden beschouwd. Marktpartijen dragen het investerings-, financierings- en een deel van het exploitatierisico. Voor een inschatting van de investeringskosten- en onderhoudskosten wordt verwezen naar de beleidsstudie 'Advies voorjaarsronde SDE+ 2020', waar in paragraaf 5.2 (zon), 6.3 (wind) en 7.5 (geothermie) gemiddelde bedragen per kWh zijn opgenomen (Lensink, 2019). Het valt op dat de investeringskosten voor zon-pv per kWp vermogen lager zijn dan voor windenergie, maar het SDE-basisbedrag per opgewekte kWh voor zon-PV juist hoger is. Dit bevestigt het beeld dat wind rendabeler is dan zon.

Naast investeringskosten, periodieke kosten voor onderhoud en beheer/ operationele kosten (waaronder grondkosten), kosten voor groot onderhoud en ontmantelingskosten hebben marktpartijen te maken met kosten van het voorbereidingstraject (planvormings- en financieringskosten) en participatiekosten. Deze kosten worden bij het bepalen van de hoogte van de SDE-subsidie buiten beschouwing gelaten (Lensink, pag. 34).

Bronvermelding

Autoriteit Consument en Markt ACM (28-11-2019), *Berekening totale inkomsten 2020 regionaal netbeheer elektriciteit*. Geraadpleegd op 30 mei 2020 van <https://www.acm.nl/nl/publicaties/berekening-totale-inkomsten-2020-regionaal-netbeheer-elektriciteit>.

Centraal Planbureau CPB (november 2019), *Doorrekening Klimaatakkoord*. Den Haag: CPB. Geraadpleegd op 3 juni 2020 van <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-1nov2019-Doorrekening-Klimaatakkoord.pdf>

Koelmeijer, R. & B. Strengers (2020). *Nationale kosten van maatregelen gericht op het realiseren van doelstellingen uit het Energieakkoord 2013*. Den Haag: PBL. Geraadpleegd op 29 mei van https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2020-nationale-kosten-van-maatregelen-gericht-op-het-realiseren-van-doelstellingen-uit-het-energieakkoord-2013_3581.pdf

Lensink, S. (2019). *Advies voorjaarsronde SDE+ 2020*. Den Haag: PBL. Geraadpleegd op 28 mei 2020, van https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2019-advies-voorjaarsronde-sde-2020_3944.pdf

Planbureau voor de Leefomgeving (2019). *Het Klimaatakkoord: effecten en aandachtspunten*. Den Haag: PBL. Geraadpleegd op 3 juni 2020 van https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2019-het-klimaatakkoord-effecten-en-aandachtspunten_3806.pdf

³ Op korte termijn verschijnt een nieuwe versie van de netimpactanalyse van de concept-RES Food Valley. Mogelijk dat de genoemde bedragen afwijken van de huidige versie.

⁴ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/berekening-totale-inkomsten-2020-regionaal-netbeheer-elektriciteit>

Planbureau voor de Leefomgeving (2020, 29 mei). *PBL-studie stap op weg naar totaalbeeld nationale kosten klimaatbeleid*. Geraadpleegd op 1 juni 2020 van <https://www.pbl.nl/nieuws/2020/pbl-studie-stap-op-weg-naar-totaalbeeld-nationale-kosten-klimaatbeleid> (<https://www.pbl.nl/nieuws/2020/pbl-studie-stap-op-weg-naar-totaalbeeld-nationale-kosten-klimaatbeleid>).

Rijksdienst voor ondernemend Nederland RVO (ongedateerd). *Feiten en cijfers SDE(+) Algemeen*. Geraadpleegd op 2 juni 2020 van <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/sde/feiten-en-cijfers/feiten-en-cijfers-sde-algemeen> (<https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/sde/feiten-en-cijfers/feiten-en-cijfers-sde-algemeen>)

Wiebes, E.D. (21 april 2020). *Verzamelbrief uitvoering SDE+ en hernieuwbare energie* [Kamerbrief]. Geraadpleegd op 4 juni 2020 van <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/04/21/kamerbrief-over-uitvoering-sde-en-hernieuwbare-energie/kamerbrief-over-uitvoering-sde-en-hernieuwbare-energie.pdf>

Wiebes, E.D. (17 februari 2020). *Voortgang SDE++ en eerste openstelling SDE++ 2020* [Kamerbrief]. Geraadpleegd op 4 juni 2020 van <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2020/02/17/kamerbrief-over-voortgang-verbrede-sde-en-eerste-openstelling-sde-2020/Kamerbrief+over+voortgang+verbrede+SDE+en+eerste+openstelling+SDE++2020.pdf>